

KIURU/149/2014

159 § LAUSUNTO KUNTALAIN HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA

Khall 19.8.14/§ 159

Valtionvarainministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esityksestä Kuntalain kokonaisuudistuksesta. Tavoitteena on uudistaa Kuntalaki siten, että siinä otetaan huomioon kuntien muuttuvasta toimintaympäristöstä ja uusista kuntahallinnon rakenteista aiheutuvat muutostarpeet. Uusi Kuntalaki korvaisi vuoden 1995 kuntalain. Kuntalaki olisi edelleen hallintoa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. Uudistuksella pyritään vähentämään erityislainsäädännön tarvetta.

VM asetti heinäkuussa 2012 kuntalain uudistuksen valmistelua varten parlamentaarisen seurantaryhmän, työvaliokunnan ja neljä valmistelujaostoa. Lainvalmistelusta on vastannut työvaliokunta. Jaostot ovat kartoittaneet sähköisellä kyselyllä kuntien näkemyksiä ja kannanottoja valmisteltavasta kuntalaista.

VM pyytää erityisesti lausumaan esim. seuraavista kysymyksistä:

- kunnan toiminnan käsitteestä
- kunnan tehtäviä, järjestämisvastuuta ja palvelujen tuottamista koskevista ehdotuksista
- kuntatalousohjelmasta
- ym..

Lausuntopyyntö lähetetään esityslistan mukana.

Luonnos hallituksen esitykseksi on saatavilla valtiovarainministeriön www-sivuilla osoitteessa www.kuntauudistus.fi.

Lausunto pyydetään viimeistään 26.8.2014 mennessä sähköpostilla word-muotoisena.

Lisätietoja: kaupunginjohtaja Jarmo Muiniekka, puh. 040 641 6603.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Pyydettyä lausuntona Kiuruveden kaupunginhallitus esittää seuraavaa:

Kunnan toiminnan käsitteestä (6 §)

Kiuruveden kaupunginhallitus katsoo, että uuden, **kunnan toiminta – käsitteen laatiminen ja lisääminen kuntalakiin omana pykälänä on tarpeellista**. Riittää, että seuraavassa pykälässä 6 määritellään kunnan toimiala niin, että se kattaa lakisääteiset ja ei-lakisääteiset tehtäviä tehtävät, palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuut, lisätään myös ne tehtävät, jotka kunta vähemmistöosakkaana tai sopimusperusteisesti on ottanut

hoitaakseen. Kunnan toiminta – käsite jää 6 §:ssä irralliseksi ja vain toteavaksi.

Kunnan tehtävistä (7-9§)

Kaupunginhallitus kannattaa sitä, että kunnan rooli joko **palvelujen järjestäjänä tai tuottajana** nyt määritellään laissa. Kuntalailla tulee ainoastaan antaa järjestäjän ja tuottajan rooleille puitteet, mutta 9 § 2-3. momenttien mukaiset yksityiskohtaiset kirjaukset tulevat johtamaan vaikeisiin tulkintatilanteisiin. Jos kunnan viranomaistehtävän hoito määritellään liian ahtaasti, on riski, että jo esim. yksityisen yrityksen kunnan toimeksiannosta hoitamia tehtäviä tai osia palveluprosessista joudetaan palauttamaan kunnan omaksi toiminnaksi.

Kuntatalousohjelmasta (12 §)

Kuntatalousohjelma edellyttää neuvottelumenettelyä kuntien ja valtion välillä. Kaupunginhallituksen mielestä ennakoivalla otteella laadittu neuvottelumenettely kuntien ja valtion on kannatettava tavoite. Laissa tulee kuitenkin selvästi todeta, miten neuvotteluihin tarvittava **mandaatti kunnilta hankitaan Suomen Kuntaliitto ry:lle**. Miten turvataan se, että Kuntaliitto toimii koko kuntakentän edunmukaisesti neuvotteluissa. Erillistä **kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukuntaa ei tarvita em. neuvottelumenettelyn lisäksi.**

Kuntavaalit ja valtuuston toimikausi

Ehdotus, että uuden valtuuston toimikausi alkaisi vaalien jälkeen kesäkuun alusta, on kannatettava. Kunnallisvaalit toimitetaan huhtikuun kolmantena sunnuntaina. Valtuuston toimikausi alkaisi vaalivuoden **kesäkuun** alusta. Silloin valtuusto pääsee vaikuttamaan seuraavan vuoden budjetin suunnitteluun ja toisaalta edellisen tilinpäätöksen hyväksymiseen. Valtuutettujen lukumäärää koskevat ehdotukset ovat kannatettavia.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista (5 luku)

Kuntalaissa **on tarpeetonta määritellä erikseen perustettavia** toimielimiä eikä kuntia tule **velvoittaa** toimielinten perustamiseen. Nuorisovaltuuston, vanhusneuvoston tai vammaisneuvoston perustaminen tulee jäädä kuntien itsehallinnon harkintaan. Ehdotuksessa mainittujen kansalaisraatien tehtävät tulee harkita huolella, ettei synny epäselvyyttä kunnanvaltuuston ja kansalaisraadin toimivallasta.

Kunnan toimielinorganisaatio ja johtamisen vaihtoehtoiset organisointitavat

Kansanäänestystä **koskeva ikärajan alentaminen 15 ikävuoteen** (nyk. 18 v) on kannatettava ehdotus. Kuntalakiluonnoksen henki on myönteisellä tavalla **kuntalaisten osallistamiseen** kannustava. Kuntalaisten kuulemisen

lisäksi kunta voi ottaa käyttöön osallistavia keskustelutilaisuuksia tai foorumeita ja kuntalaisten aloiteoikeutta laajennetaan koskemaan myös **palvelunkäyttäjiä**, jotka voivat olla ulkokuntalaisia.

Kuntalakiluonnos säilyttää kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen **toimivaltajaon entisellään**. Kiuruveden kaupunginhallitus pitää hyvänä sitä, että kuntalakiluonnos on mahdollistava ja antaa kunnille toimivaltaa toimielinten määrissä, tehtävissä ja jäsenmäärissä. Pakollisia toimielimiä olisivat vain kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus.

Kuntastrategiasta

Vaikka useimmat kunnat jo laativat kuntastrategian, on perusteltua kirjata po. tehtävä lakiin ja määritellä samalla myös strategian välttämättömin sisältö.

Kunnanhallituksen ja kh:n puheenjohtajan tehtävistä

Kaupunginhallitus näkee myönteisenä, että kuntalakiin kirjataan **mahdollisuus joko koko- tai osa-aikaiseen** hallituksen puheenjohtajaan. Kuntalakiin on tällöin selkeästi erotettava luottamushenkilöjohtajan ja virkajohtajan toimivaltuudet. Kunnanjohtajan sijasta kunta voi valita pormestarimallin.

Johtajasopimuksesta

Johtajasopimus on **erittäin tärkeä väline** sekä viranhaltijan että luottamushenkilöjohdon kannalta. Hyvällä sopimuksella voidaan ennaltaehkäistä monia mahdollisia ristiriitatilanteita ja selkiytetään johtamisen pelisäännöt.

Kuntakonsernin johtaminen

Uutta esityksessä on se, että kunnan toimialan lisäksi määritellään uutena käsitteenä kunnan toiminta. Kaupunginhallituksen mielestä **erillistä kunnan toiminnan määritelmää ei tarvita** vaan toimintaan sisältyvät asiat tulee kirjoittaa kunnan toimialaa koskevaan pykälään.

Kuntien yhteistoiminta

Lakiin kirjataan lähinnä nykyisten kuntien käytäntöjen mukaiset toimet ja ne ovat sinällään kannatettavia. Vapaaehtoisissa ei lakisääteissä tehtävissä, voidaan käyttää yhden toimielimen kuntayhtymää. Kunnallisvaalien tulokseen perustuva **poliittinen edustavuus tulee turvata myös näissä kuntayhtymissä**. Toimielimen jäsenmäärän kunnat voivat sopia keskenään. Julkisia hankintoja koskevia EU määräyksiä on tarpeetonta toistaa kuntalaissa.

Luottamushenkilöiden vaalikelpoisuudesta

Luottamushenkilöiden vaalikelpoisuudesta säädetään nykyisin tavoin mutta säännökset kootaan yhteen lukuun. Suotavaa on, että vaalikelpoinen kunnanhallitukseen tai sen puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi ei ole kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö. Perusteltua on myös säätää luottamushenkilön oikeudesta saada **vapaata työstään** kuntalaissa. Uudessakaan kuntalaissa ei tule olemaan säädöksiä kunnan henkilön vaalikelpoisuudesta kunnanhallitukseen.

Sidonnaisuuksien ilmoittamisesta

Kuntalain mukaan luottamushenkilöiden, valtuuston puheenjohtajiston, kunnanhallitusten jäsenet ja kuntien muun ylimmän johdon **velvollisuudeksi tulee ilmoittaa** sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, mikä parantaa hallinnon läpinäkyvyyttä ja riippumattomuutta.

Puoluerahoituksen läpinäkyvyys

Uusi laki edellyttää, että **valtuustoryhmille annettu tuki ilmoitetaan tilinpäätöksessä**, kuten myös luottamushenkilöiltä perittyjen luottamushenkilömaksujen määrä.

Otto-oikeiden käyttäminen **rajataan koskemaan vain kunnanhallitusta**.

Toimielinten kokousmenettelyyn ei ehdoteta muutoksia.

Toimielinten sähköiset kokouskäytännöt

Tärkeä ajankohtainen parannus on kirjata kuntalakiin toimielinten sähköisiä kokouskäytänteitä ja sähköistä päätöksentekomenettelyä tukevat säädökset. Niiden soveltamisesta päättää kunta. Samalla luovutaan kunnan velvollisuudesta julkaista kunnalliset ilmoitukset ilmoitustaululla.

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta

Alijäämän kattamisvelvoite ulotetaan myös kuntayhtymiin. Kunnan tai kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa käytännössä viidessä vuodessa. Epäjohdonmukaista on se, että mikäli alijäämän kattamisvelvollisuus ei täyty, kunta tai ky voi joutua ns. kriisikuntamenettelyn kohteeksi. Näin ei voi tapahtua, **elleivät tosiasialliset kriisikuntatunnusluvut toteudu.** Alijäämäisyyteen johtavat syyt voivat viiden vuoden aikana muuttua. Alijäämän kattamisvelvollisuus ei toteudu uudessakaan laissa tavoitellulla tavalla. Kriisikuntamenettely ja siihen liittyvät avaintunnusluvut ja niiden seuranta on riittävä pakote kunnille.

Kunnan toiminta markkinoilla

Esityksessä **rajataan kunnan mahdollisuutta antaa takauksia, lainoja ja vakuuksia**. Kunnan myöntämä laina, takaus tai vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä hoitaa lakisääteiset velvoitteet tai jos niihin sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Takaus tai vakuus voidaan myöntää jatkossa vain kuntakonserniin kuuluvalla tai kunnan määräysvallassa olevalle yhteisölle.

Oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus

Po. säännökset eivät ole uudessa laissa muuttumassa. Kaupunginhallitus esittää tässä yhteydessä **harkittavaksi, voidaanko muutoksenhakua rajoittaa esim. maankäyttöön tms. liittyvissä asioissa**; aiheettomat muutoksenhaut voivat joskus kohtuuttomasti viivästyttää esim. kaavoitusprosessia ja näin aiheuttaa myös kustannuksia kunnalle.

Voimaantulosta

Kaupunginhallitus katsoo, että on tarkoituksen mukaista saattaa uusi **kuntalaki voimaan vasta vuoden 2016 alusta, monien siirtymäsäännösten välttämiseksi**.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Otteen oikeaksi todistaa

Kiuruvedellä 25.8.2014

Arja Remes
kaupunginjohtajan sihteeri